

Sporen

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

Gibellula 06

10 Hyalorbilia

Geastrum 13

15 Ascobolus

Hypomyces 17

19 Commissie N.N.

En de vaste rubrieken...

- Editoriaal
- Nieuwtjes uit recente tijdschriften
- Activiteitenkalenders
- Cartoon

Editoriaal

Beste mycologen

Aan de vooravond van de zomerzonnewende schrijf ik dit voorwoord. De lente gaf ons al een voorsmaakje van de zomer, maar gaf ons vooral ook regen, veel regen. Heerlijk om eens niet heen en weer te sleuren met gieters water om planten een kans te geven, maar om te laten bloeien en groeien, klimmen en klauteren. En om tussen al dat groen ook verrast te worden door veel paddenstoelenschoons: het roze kopje van de roze stinkzwammen, de vele tinten geel van stropharia's en leemhoeden, de broze hoedjes van inktzwammen. We worden er blij van en moeten, meer dan ooit misschien, die blijheid delen met anderen.

In deze tijd kunnen we de natuur dichtbij ons en de regelmaat van seizoenen niet genoeg waarderen en omarmen. Daarom wil ik dit jaar ook heel bewust midzomer vieren, een ritueel dat vooral in Noord-Europa uitgebreid wordt gevierd met een feestdag, even belangrijk als kerst.

Er zijn veel redenen tot bezorgdheid in ons klein, soms arm, Vlaanderen. Wat mij zorgen baart, is de absolute vervreemding van natuur. "Ik heb eigenlijk niets met natuur," zei deze week een toevallige passant in mijn huis terwijl de slechtvalken buiten zo opdringerig aan het schreeuwen waren dat ik even dacht dat ik hem niet goed had begrepen. Een buurvrouw deed dan weer ontgoocheld haar reisverslag van een eerste trip naar Costa Rica: "groen, groen en nog eens groen" met de intonatie van "saai, saai en nog eens saai". Ik begrijp het niet. En ik benijd de Noord-Europeanen die nog water drinken uit de rivier en 7 bloemen onder hun hoofdkussen leggen deze nacht. Laat ons als mycologen deel uitmaken van een missie die tot doel heeft mensen af te helpen van hun trieste planten- en zwammenblindheid.

Laat ons ook hopen dat deze natte lente onze mycelia een stukje voorschot heeft gegeven en dat die nu gewapend zijn tegen de voorspelde hete en droge zomer. En laat ons 7 bloemen onder ons hoofdkussen leggen deze nacht, zodat we zoet dromen over de zwammen die de komende maanden op ons pad zullen komen.

Ik wens u allen veel genot van deze Sporen en een mooie zomerzonnewende.

Mieke Verbeken

ondervoorzitter KVMV

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid.

Voor **AMK** is het uur van samenkomst steeds **9.45 uur**, tenzij anders vermeld. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon.

Voor **OVMW** is het uur van samenkomst bij excursies steeds **9.30 uur**, tenzij anders vermeld.

Voor **ZWAM** is de afspraak ter plaatse telkens te **9.30 uur** (D en V) of **14.00 uur** (N).

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind september

zaterdag 13-07-2019 - AMK (V)

Grotenhout te Gierle

Samenkomst om 9.45 u. aan de park-and-ride te Vosselaar. Vanuit Antwerpen, neem E34 afrit 22 Beerse, richting Beerse/Vosselaar. Over de brug boven de snelweg, bij het eerste rondpunt, volg borden P+R. Aansluiten om 9.55 u. kan ook aan de ingang van het gebied, De Breem te Vosselaar.

Leiding: Lieve Deceuninck (0475 268 167)

zondag 28-07-2019 - AMK (V)

Dombergstraat te Turnhout

Vertrek om 9.45 u. op de parking van de Klein Engelandhoeve, Klein Engeland 29 te Turnhout. Bereikbaar via de ring rond Turnhout, dan de N119 richting Baarle-Nassau (Baarle-Hertog), een 2-tal km verder op deze weg aan de linkerkant.

Leiding: Harrie Hendrickx

zaterdag 10-08-2019 - AMK (D)

Buitengoor te Mol

Vertrek om 9.45 u. op de parking van het Ecocentrum 'De Goren', Postelsesteenweg 71, 2400 Mol. Neem op de ring van Geel (R14) richting Mol (N71) en blijf deze Zuiderring volgen tot aan de afslag links naar Rauw (N136). Neem na 1,5 km aan de lichten links N136 richting Postel (Postelsesteenweg). Na ongeveer 2 km links P camping Zilvermeer en Ecocentrum opdraaien. Afhankelijk van de weersomstandigheden nuttigen we de picknick in het domein of wordt de daguitstap beperkt tot een lange voormiddagwandeling. Vervroegd afhaken op de middag is mogelijk.

Leiding : Lieve Deceuninck (0475 26 81 67)

zaterdag 17-08-2019 - AMK (V)

Bellevuedreef of **Schildehof** te Schilde

Vertrek om 9.45 u. aan de parking van de Orangerie van het Schildehof, De Pont 45 te Schilde. Komende van de Turnhoutsebaan, Bellevuedreef ten einde rijden, linksaf, na 200 m is de parking aan de rechterkant gelegen.

Leiding: Lieve Deceuninck (0475 26 81 67)

zondag 18-08-2019 - ZWAM (N)

Walenbos/Grootbroek te Tielt-Winge

Vertrek om 14.00 u. te Tielt-Winge, St-Annastraat t.h.v. de waterzuivering/Walenbosstraat. Dit perceel werd nooit eerder bezocht en kan dus heel wat nieuws bijbrengen.

Begeleiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 24-08-2019 - AMK (V)

Zoerselbos te Zoersel

Vertrek om 9.45 u. aan de hoek Zoerselbosdreef/Ten Hoflaan te Zoersel. 's Middags kan er gegeten worden in een plaatselijke brasserie; meegebrachte boterhammen kunnen er niet genuttigd worden.

Leiding: Linda Lambreghts (0494 05 53 67)

zondag 25-08-2019 - ZWAM (N)

Arboretum Heverleebos te Heverlee

Vertrek om 14.00 u. op de parking langs de Naamsesteenweg nabij de brug onder de E40 te Heverlee (Leuven).

Begeleiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 31-08-2019 - OVMW (V)

Park van Tervuren

Verzameling aan de Sint-Hubertuskapel, tegenover de Panquin-kazerne, bij de ingang van het park. Parkeerplaatsen zijn beperkt en betalend, dus carpoolen is aan te raden!

Contact: Peter Verstraeten (0495 23 12 01)

zondag 01-09-2019 - AMK (V)

Excursie in de **omgeving van Malderen**

Gebied en vertrekplaats worden ten laatste een week tevoren op de KVMV-website online gezet. (<http://kvmv.be/index.php/agenda>)

Leiding: Eric Daelemans (0488 264 273)

zondag 01-09-2019 - ZWAM (N)

Kollintebos/Bos van Aa te Zemst

Vertrek om 14.00 u. op de parking bij de kerk van Laar (Zemst) langs de Humbeeksebaan. Gids: Kris Van Asch.

Contact: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 07-09-2019 - KVMV - ZWAM (D)

KVMV-excursie naar **Silsombos en Kastanjebos**

Alle leden welkom op deze KVMV-excursie met vertrek om 9.30 u. bij het bezoekerscentrum in de Lelieboomgaardenstraat te Erps-Kwerps voor het Silsombos. Na de wandeling kunnen we in het bezoekerscentrum onze meegebrachte lunch gebruiken. Na de middag bezoeken we het Kastanjebos te Winksele; vertrek om 14.00 u. aan de kerk van Winksele (Lipselaan). Wie na de middag wil aansluiten, graag aanmelden bij de begeleider: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 14-09-2019 - AMK (V)

Natuurpuntgebied Kleiputten-Terhagen, Terhagen (Rumst)

Voor deze excursie trekken we naar andere kleiputten in Terhagen dan gewoonlijk. Samenkomst om 9.45 u. aan de poort van het Natuurpuntgebied, Nieuwstraat 54 te Terhagen (Rumst).

Leiding: André de Haan (03 666 91 34 of 0486 63 94 67)

zaterdag 14-09-2019 - OVMW (V)

Bos t' Ename te Ename (Oudenaarde)

Samenkomst aan de kerk van Ename (Enameplein).

Contact: Nathan Schoutteten (0495 11 38 16)

zaterdag 14-09-2019 - ZWAM (D)

Kempendag te Dessel

Vertrek op de Markt van Dessel om 9.30 u. Gids: Luk Peeters (0494 19 21 64). In de voormiddag bezoeken we duingebied, naald- en eikenbos. Na de middag bezoeken we het natuurgebied Den Diel bij Sas 3. 's Middags aansluiten kan na aanmelden bij Luk.

Begeleiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zondag 15-09-2019 - ZWAM (N)

Webbekomsbroek te Diest

Vertrek om 14.00 u. op de parking bij het bezoekerscentrum Webbekomsbroek (naast provinciaal domein Halve Maan), Omer Vanaudenhovelaan 48 Diest. Begeleiding: Robert De Ceuster (0484 66 43 70)

vrijdag 20-09-2019 - ZWAM (D)

Paddenstoelenweekend te Xhoris

Van vrijdagnamiddag om 14.00 u. tot zondag na de middag. Er zijn voldoende inschrijvingen, maar wil je nog mee, neem dan contact op met Robert De Ceuster (0484 66 43 70).

zaterdag 21-09-2019 - MYCOLIM (N)

Kinderboerderij, Kiewit (Hasselt)

Samenkomst om 14.00 u. op de parking van de Kinderboerderij Kiewit, Putvennestraat 112, 3500 Hasselt.

Gids: Diane Thora (011 25 19 27)

zaterdag 21-09-2019 - OVMW (V)

Koppenbergbos te Melden (Oudenaarde)

Samenkomst aan de kerk van Nukerke (Nukerkeplein). Op de N60: neem 4 km voorbij Oudenaarde de afslag naar Nukerke.

Contact: Eddy Saveyn (0477 03 20 75)

zondag 22-09-2019 - AMK (V)

De Inslag te Brasschaat

Samenkomst om 9.45 u. op de parking van De Inslag, op 30 m van Kerkedreef 48 te Brasschaat. Praktische informatie i.v.m. het middagmaal wordt later online gezet.

Leiding: Jean Werts (0477 57 65 31)

zaterdag 28-09-2019 - OVMW (V)

Het **Drongengoed** te Ursel

Samenkomst aan de kerk van Ursel.

Contact: Mieke Verbeken (0494 75 72 02)

zondag 29-09-2019 - AMK (D)

Bois de Lauzelle te Louvain-la-Neuve i.s.m. CMB

Excursie in samenwerking met de Cercle de Mycologie de Bruxelles (CMB). Vertrek om 9.30 u. op de parkeerplaats van 'La Barrière du Notaire', Boulevard de Lauzelle, rechts net na het IBIS Hotel, komende van de N4. Coördinaten van de parking: 50.673060, 4.606222 of 50°40'23.0"N 4°36'22.4"E. Link: [https://www.google.be/maps/place/50°40'23.0%22N+4°36'22.4%22E/@50.672572,4.6053425,19.16z/data=!4m5!](https://www.google.be/maps/place/50°40'23.0%22N+4°36'22.4%22E/@50.672572,4.6053425,19.16z/data=!4m5!3m4!1s0x0:0x0!8m2!3d50.6730556!4d4.6062222)

3m4!1s0x0:0x0!8m2!3d50.6730556!4d4.6062222

Sommige plaatsen in het bos kunnen modderig zijn. Praktische informatie i.v.m. het middageten wordt later online gezet.

Leiding: D. Ghyselincx (CMB) (0493 16 58 66).

Contact AMK: Myriam de Haan (0486 68 16 30).

zondag 29-09-2019 - ZWAM (N)

Dassenaarde te Molenstede

Vertrek om 14.00 u. op de parking Speelpleinen Asdonckstraat/Witte Weyerstraat te Molenstede (Diest).

Begeleiding: Robert De Ceuster (0484 66 43 70)

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten (W) in **Gent** gaan door om 10.00 uur (tot ten laatste 16.00 uur) bij de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2^e verdieping. De toegang is het gemakkelijkst via de plantentuin. De microscopie-avonden beginnen om 19.30 uur ; gebruik 's avonds de hoofdingang.

De bijeenkomsten in **Antwerpen** gaan door in de Bioruimte van de UAntwerpen, Campus Drie Eiken (gebouw Gouverneur Andries Kinsbergen), GPS-adres: Fort VI-straat te Wilrijk (tegenover gebouw G). Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.00 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden gebeurt bij voorkeur vóór 20.00 uur zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4^e dinsdag van de maand.

De ZWAM-bijeenkomsten in **Diest** gaan door van 19.00 tot 22.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48 te Diest. Tijdens de vakantieperiode wordt om 13.30 u. gestart.

maandag 01-07-2019 - ZWAM (N)

Educatieve bijeenkomst ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 13.30 u. LET OP: vakantieperiode!

maandag 22-07-2019 - ZWAM (N)

Educatieve bijeenkomst ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 13.30 u. LET OP: vakantieperiode!

maandag 12-08-2019 - ZWAM (N)

Educatieve bijeenkomst ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 13.30 u. LET OP: vakantieperiode.

dinsdag 20-08-2019 - AMK (A)

Practicum Russula

Na een korte inleiding van 15 minuten worden verschillende types van hoedhuiden onderzocht op vers materiaal. Breng zelf vers russula-materiaal mee.

Van 19.30 - 21.45 u. Vanaf 19.00 u. kunnen de microscopen opgesteld worden. Leiding: Ronny Boeykens.

dinsdag 27-08-2019 - KVMV (A)

KVMV-bestuursvergadering

KVMV-bibliotheek gesloten

maandag 02-09-2019 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomst ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19u00.

dinsdag 03-09-2019 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren. Leiding: gevorderde leden.

Van 19.30 - 22.00 u.

dinsdag 10-09-2019 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren. Leiding: gevorderde leden.

Van 19.30 - 22.00 u.

maandag 16-09-2019 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomst ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te

doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19u00.

dinsdag 17-09-2019 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren. Leiding: gevorderde leden.

Van 19.30 - 22.00 u.

dinsdag 24-09-2019 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren. Leiding: gevorderde leden.

Van 19.30 - 22.00 u.

donderdag 26-09-2019 - OVMW (A)

Salon du champignon te Gent

Determineren en bediscussiëren van verse vondsten. 16.00-20.00 u; Campus Ledeganck, 2^e verdieping. K.L. Ledeganckstraat 35, Gent.

Contact: Nathan Schoutteten (0495 11 38 16)

maandag 30-09-2019 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomst ZWAM te Diest

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19u00.

Grinniken met mycologen (Staf Persoons)

Fraaie spinnendoder in het Gravinnenbos

Karel Demeyere - karel.demeyere@telenet.be

Staf Brusseleers - colybia@telenet.be

Vooraf

Natuurpunt Schijnbeemden kocht onlangs van het Antwerpse OCMW het Gravinnenbos in 's-Gravenwezel, een deelgemeente van Schilde. Het grotendeels beboste gebied met een oppervlakte van 14,3 ha wordt doorsneden door een aantal mooie dreven. Het ligt vlak bij de Antitankgracht.

In het noordwesten grenst het natuurgebied aan de Hofbeek. Het vormt daar een elzenbroekbos. De Hofbeek ontspringt aan het Marbelenven op de Brechtse Heide en stroomt naar de Zwanenbeek die in Wijnegem uitmondt in het Groot Schijn. Op verschillende plekken in het gebied groeit Wilde gagel (*Myrica gale*), een zeldzame struik die wijst op een zure en natte bodem. Hier en daar in het bos zijn ook heiderelicten aanwezig.

In oktober 2018 deden wij met de planten- en zwammenwerkgroep van Natuurpunt Schijnbeemden, een paddenstoelenexcursie in het nieuw verworven gebied. Door het extreem droge weer was het aantal genoteerde taxa eerder bescheiden. Wel opzienbarend was de vondst van een schimmel op een dode spin (foto 1).

Bespreking

Na wat zoekwerk en een tip van Henk Verbiezen werd de vondst voorlopig gedetermineerd als Fraaie spinnendoder - *Gibellula pulchra* (Sacc.) Cavara, synoniem: *Torrubiella arachnophila* var. *pulchra* Mains. Zie Standaardlijst Ascomycota (Declercq & Leysen, 2017).

Jammer genoeg is de determinatie hier uitsluitend gebaseerd op macroscopische kenmerken. Door het niet onderkennen van de zeldzaamheid ervan is het specimen helaas verloren gegaan en kon het niet microscopisch worden onderzocht.

Op basis van onze informatie en de toegestuurde foto bevestigde mycoloog Jan Bosselaers, een medewerker van de Stichting Limburgs

Foto 1: Fraaie spinnendoder - *Gibellula pulchra* (Staf Brusseleers)

Landschap, onze determinatie. Jan Bosselaers heeft in een nummer van het Natuurhistorisch Maandblad (september 1984) een artikel over deze schimmel gepubliceerd. In Vlaanderen is dit blijkbaar een zeer zeldzame fungus: hij verklaarde deze schimmel maar twee keer gevonden te hebben in de loop van zijn carrière.

Op de webstek waarnemingen.be van Natuurpunt is er geen melding van enige vondst uit België. De database van FUNBEL van de KVMV vermeldt twee waarnemingen uit de provincie Limburg en één waarneming uit Vlaams-Brabant door Robert De Ceuster. Waarnemingen.nl vermeldt 10 waarnemingen uit 9 atlashokken maar geen enkele daarvan is bevestigd.

Deze biotrofe parasiet op spinnen is opgenomen in de 'Standaardlijst van Ascomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest' van 2017 door Bernard Declercq en

Raf Leysen onder de naam *Torrubiella arachnophila* var. *pulchra*; na recent fylogenetisch onderzoek werd de soort ondergebracht in het genus *Gibellula*. Ze behoort tot de familie van de Cordycipitaceae.

Beschrijving

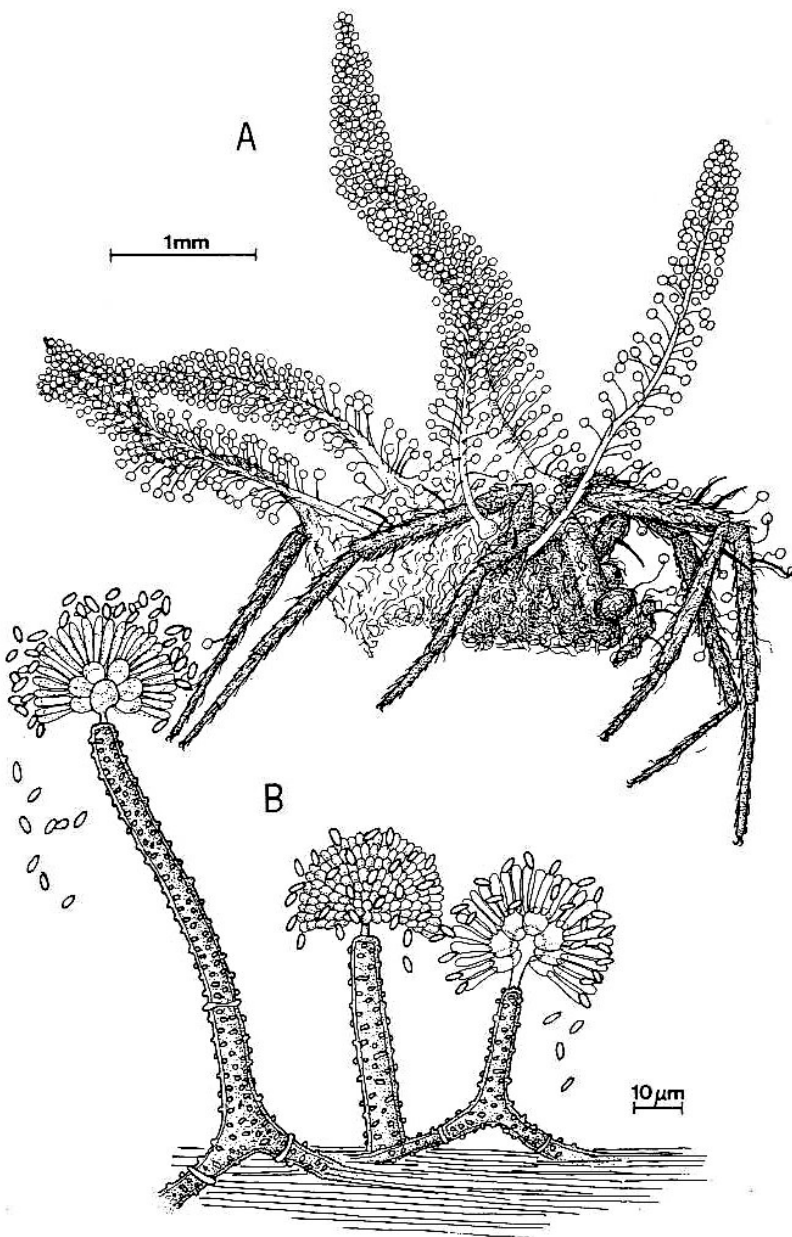
Bernard Declercq verschafte ons onderstaande gegevens:

Volgens Kuephadungphan et al. 2018: 1. (eigen vertaling uit het Engels - S.B.)

Seksuele vorm (teleomorf): perithecia smal-eivormig, 0,9-1,2 mm hoog diam. 0,3 mm, geel, asci 600-660 × 5-7 μm cilindervormig, sporen draadvormig met meerdere septen.

Aseksuele vorm (anamorf): 3-9 mm lange synnemata die 150-600 μm lange, duidelijk ruwe conidioforen dragen, die eindigen in een rond hoofdje met een diameter van 40-50 μm, conidia 2,5-6 × 1,5-2,5 μm. Substraat: spinnen Fen.: VIII..... *Gibellula pulchra* (Sacc.) Cava (1894). III.: Mains 1950: fig. 1-6, Bosselaers 1984: fig.1.

Classificatie: Cordycipitaceae, Hypocreales, Hypocreomycetidae, Sordariomycetes, Pezizomycotina, Ascomycota, Fungi.

Figuur 1. *Gibellula pulchra* (Sacc.) Cava, pentekening van het specimen uit de Slangebeekbron te Zonhoven. A: Habitus. B: Detail van de conidioforen op de oppervlakte van een synnema. Tekening van de auteur.

Figuur 1: Jan Bosselaers, met behulp van een Reichert-Polyvar-microscoop met tekenspiegel en interferentiecontrast (Bosselaers, 1984).

Volgens Bosselaers, 1984:

"De slanke, sporenvormende structuren zijn zgn. synnemata: ze bestaan uit tot een stammetje verstrengelde, parallelle hyfen. De binnenste hyfen van deze synnemata zijn glad en hyalien; de buitenste, los aanliggende hyfen zijn bruinachtig en hebben een korrelige wand. Uit lussen, gevormd door deze buitenste hyfen, ontspringen de eigenlijke sporendragers of conidioforen (figuur 1B). De eindcel van de conidioforen is glad en onderaan maar 2-2,5 micron breed. Bovenaan loopt ze uit in een opgeblazen kopje met een diameter van 7-8,5 micron. Hierop zitten een tiental ellipsoïde cellen van 5,7-9,0 × 4,2-5,6 micron vast, de profialiden. Elk van hen draagt verscheidene langwerpige, knuppelvormige fialiden van 5,9-10,6 × 1,5-3,2 micron. Profialiden en fialiden vormen samen een half bolvormig kopje met een diameter van ongeveer 35 micron. Hierop zitten aan de buitenzijde, verspreid of zelden in korte ketens, een groot aantal conidia vast. Deze zijn ellipsoïde, glad en kleurloos en meten 2,5-4,0 × 1,3-2,1 micron. Ze worden aan het vrije eind van de fialiden één voor één afgesnoerd. De conidia worden door de lucht verspreid en kunnen nieuwe spinnen infecteren".

1 micron = 1 µm (n.v.d.r.)

Foto's 2 en 3: Fraaie spinnendoder - *Gibellula pulchra*: conidioforen
(Foto's: Jos Vanroy)

Foto's 2 en 3 van de conidioforen van de *Gibellula pulchra* zijn afkomstig van het exemplaar dat in 2011 te Assent (Vlaams-Brabant) werd gevonden door Robert De Ceuster.

Conclusie

Ondanks die weinige vindplaatsen in België en Nederland is de *Gibellula pulchra* (Sacc.) Cavara waarschijnlijk eerder kosmopolitisch. Publicaties uit een hele reeks landen: Denemarken, Italië, VS, Midden- en Zuid-Amerika, Zuid-Afrika, Ghana enz... vermelden de soort. Hierdoor is een uitgebreide synonymie ontstaan en kunnen we aannemen dat de soort over de hele wereld is verspreid.

Het is zeker de moeite om tijdens het terreinwerk uit te kijken naar deze biotrofe parasiet die waarschijnlijk minder zeldzaam is dan de genoteerde waarnemingen doen vermoeden.

Dankwoord

Wij danken van harte Jan Bosselaers voor de toelating gebruik te maken van zijn artikel en tekening. Robert De Ceuster was zo vriendelijk enkele microscopische opnamen, gemaakt door Jos Vanroy, ter beschikking te stellen om ons artikel te illustreren, waarvoor eveneens onze dank. Tenslotte danken we ook Bernard Declercq voor het aanleveren van de referentie van Kuephadungphan et al., Lieve Deceuninck en Mieke Verbeken voor het kritisch nalezen en de aanmerkingen.

Bronnen & literatuur

Bosselaers J.P. (1984). *Gibellula pulchra* (Sacc.) Cavara in het gebied van de Slangebeekbron te Zonhoven (België). *Natuurhistorisch Maandblad* 9: 166-168.

Declercq B. & Leysen R. (2017). Standaardlijst van Ascomycota van Vlaanderen en het Brussels Gewest. *Sterbeeckia Supplement* 1: 1-138.

Evans H.C., Samson R.A. (1987). Fungal pathogens of spiders. *Mycologist* Vol. 1(4): 152-159.

<http://www.indexfungorum.org/names/NamesRecord.asp?RecordID=352544>

Kuephadungphan et al. (2018): 1
[https://www.google.be/search?q=G.+pulchra\),+Kuephadungphan+et+al.+2018:+1.&tbm=isch&source=hp&sa=X&ved=2ahUKEwjmzvklY7iAhUMK1AKHbysDrkQsAR6BAGHEAE&biw=1527&bih=820](https://www.google.be/search?q=G.+pulchra),+Kuephadungphan+et+al.+2018:+1.&tbm=isch&source=hp&sa=X&ved=2ahUKEwjmzvklY7iAhUMK1AKHbysDrkQsAR6BAGHEAE&biw=1527&bih=820)

Samson R.A., Evans H.C. (1973). Notes on Entomogenous Fungi from Ghana: I. The genera *Gibellula* and *Pseudogibellula*. *Acta Botanica Neerlandica*, 22(5): 522-528.

Maart 2019

Hyalorbilia berberidis - Zuurbeswasbekertje

Wie zoekt, die vindt... niet altijd wat hij zoekt

François Bartholomeeussen - francois.bartholomeeussen@skynet.be

Elke vrijdag gaat een groep natuurvrienden uit het Turnhoutse op stap in de Kempen. Op 28 september 2018 is het Provinciaal Domein Prinsenpark in Retie onze bestemming. Iemand stelt voor om weer op zoek te gaan naar *Carabus auratus* (Gouden loopkever) die we een jaar geleden hadden gevonden. Die vindplaats, vlak naast de Vierkante vijver, is een bosperceel bestaande uit een rij oude, majestueuze beuken en, aan de vijverkant, een mengeling van jonge berken en eiken. De open ruimte van ongeveer 400 m² is bedekt met een dikke laag beukenbladeren en hier en daar uit de bomen gewaaide takken. Op deze tocht zijn we slechts met vijf en ieder begint aan een intensief onderzoek van het strooisel. Het duurt niet lang om tot de conclusie te komen dat de warmte en droogte van de afgelopen maanden ook hier hun sporen hebben achtergelaten. Pissebedden, springstaartjes, duizend- en miljoenpoten zijn niet te vinden, laat staan grote kevers! Als we na drie kwartier het terrein verlaten, heb ik geen enkele waarneming genoteerd. Het is mijn beurt om het excursieverslag te maken maar zonder waarnemingen is dat geen toffe klus. Ik meen ergens op een dikke, dode beukentak iets te hebben gezien dat op een *Hypoxylon* lijkt. Met de moed der wanhoop, zonder te kijken breek ik een stukje schors af en steek het in een potje onder het motto: "Oude rommel is beter dan geen rommel!" Voor de rest verloopt onze tocht voorspoedig en terug thuis besluit ik om pas 's anderendaags aan het verslag van onze uitstap te beginnen zodat ik diezelfde avond het stukje rot hout kan bekijken onder mijn binoculair.

Tot mijn verbazing stel ik vast dat ik helemaal geen *Hypoxylon* meegenomen heb maar een gemummificeerde gaatjeszwam met restjes hout en schors. Hout en buisjes zijn maar amper van elkaar te onderscheiden door de verre staat van ontbinding. Dan ontdek ik tussen de poriën enkele zeer kleine, wasachtige vruchtlichaampjes die niets anders dan *Orbilias* kunnen zijn. De moed zakt in mijn schoenen want met *Orbilias* bereik ik de grens van de capaciteiten van mijn microscoop en dat belooft een moeilijke zoektocht te worden. Alsof de Heilige Geest over me neerdaalt, krijg ik een ingeving. Op Google tik ik de woorden "orbilia" en "polyporus" in en de bal gaat aan het rollen. Een item op Ascofrance leidt me naar *Hyalorbilia inflatula*. Op de site "Verspreidingsatlas.nl" vind ik bij *Hyalorbilia* in een publicatie van Hans-Otto Baral uit 2013 een sleutel tot het genus. Een nachtje slapen geeft me genoeg moed om aan de microscopie te beginnen; het verslag zal moeten wachten.

De resultaten zijn overduidelijk en met die sleutel kom ik uit bij *Hyalorbilia berberidis* (Velen.) Baral. Bevesti-

ging via Ascofrance lijkt me aangewezen en op 3 oktober krijg ik die ook van Hans-Otto Baral, die tevens voorstelt om het verzamelde materiaal te laten sequencen door Guy Marson, verbonden met Musée National D'Histoire Naturelle de Luxembourg. DNA-onderzoek is voor mij onbekend terrein (had ik toch maar de door de AMK georganiseerde voordrachten en workshop gevolgd). Na een week in een botervlootje zijn vele vruchtlichaampjes verdwenen, misschien door een overijverig springstaartje dat ronddartelt op het kluwen van hout, schors en gaatjeszwam. Ik besluit om op 10 oktober een poging te doen om in het Prinsenpark vers materiaal te verzamelen. Helaas, 30 km gefietst zonder resultaat, dus stuur ik enkel het resterende materiaal naar Luxemburg. Eind november bezorgt Guy Marson de resultaten van de geslaagde sequencing en Hans-Otto Baral is zo vriendelijk om er een korte fylogenetische analyse van te maken. Mijn vondst werd aangeduid als epitype van *Hyalorbilia berberidis*. Deponeering in BR (herbarium Plantentuin Meise) is daarom vereist. Na sequencing bevat mijn exsiccataat nog vijf

vruchtlichamen die ik op 29 januari 2019 per post opstuur naar Meise.

Eind goed, al goed... Er is door verschillende mensen veel energie gebruikt om deze zeer kleine paddenstoeltjes te identificeren en een eeuwige rustplaats te schenken in Meise... Requiescat In Pace (Mogen ze rusten in vrede).

Ik ben Guy Marson en Hans-Otto Baral zeer dankbaar voor hun sympathieke, vlotte en vruchtbare samenwerking.

Foto 1: Vruchtlichamen op substraat

Foto 2: Asci met epithecium

Materiaal

Gevonden door François Bartholomeeusen op 28 september 2018, op een gemummificeerde gaatjeszwam op een dikke, dode tak van *Fagus sylvatica* (Beuk).

Provinciaal Domein Prinsenpark, Retie, België; GPS 51.225885 5.044018; Lambert 197171 213098; IFBL C6-21-24.

Herbariumnummer: BR5020213021208V.

Beschrijving

Macroscopisch

De vruchtlichamen zijn ongesteeld en zitten verspreid op het substraat (foto 1). Ze zijn eerst schijf- tot discussvormig en zwak grijs tot gelig oranje; bij rijpheid en/of in droge toestand meer schotelvormig en oranjebruin. In alle omstandigheden zijn de vruchtlichamen wasachtig en een beetje doorschijnend. De diameter varieert tussen 0,2 en 0,4 mm.

Microscopisch

De asci (met afmetingen: 25,4-33,4 × 4,3-5,8 μm) bevatten acht sporen die 2- tot 3-rijig liggen. De asci en de parafysen zijn samengeklit in gel en vormen zo een compacte laag. Heel het hymenium is bedekt met een gelachtig epithecium (foto 2). De asci zijn inamyloïd, cilindrisch-clavaat met afgeronde toppen en een gevorkte basis (Eng. bifurcate) (foto 3). Ze ontspringen vanuit open haken (Eng. croziers).

De sporen zijn 9,4-13,4 μm lang en 1,2-1,4 μm breed, $Q_{gem} = 8,9$. Ze zijn smal fusoid, wat gebogen, een beetje sikkelvormig (foto 4), hyalien, hebben geen septen en een dunne wand; aan de beide polen versmallen de sporen en bevatten ze enkele kleine druppels.

De parafysen zijn moeilijk waar te nemen door de compactheid van het hymenium. Ze hebben ongeveer dezelfde lengte als de asci en steken er niet bovenuit. De breedte is circa 5 μm en ze hebben twee dwarsepten.

Foto 3: Asci met gevorkte basis

Het ectaal excipulum heeft een *textura angularis-prismatica* terwijl dat van het medulair excipulum *angularis-intricata* is.

Determinatie (en bespreking)

Dat de ascomata tot de *Orbiliaceae* behoorden was onmiddellijk duidelijk en het gel-achtige epithecium, de sterke adhesie tussen asci en parafysen en de aanwezige croziers brachten me tot het geslacht *Hyalorbilia*. Met de sleutel uit de publicatie van Hans-Otto Baral uit 2013 kwam ik in vier stappen tot de determinatie. Elke stap was gebaseerd op de vorm en afmetingen van de sporen nl.: 1) vorm fusoid; 2) lengte tussen 9,5 en 17,5 μm ; 3) bijna altijd gebogen; 4) sikkelvormig.

Hans-Otto Baral was bereid om een korte analyse te bezorgen waaruit blijkt dat de soort een unieke plaats inneemt binnen het genus *Hyalorbilia*. Deze vondst wordt nog opgenomen in zijn bijna voltooide studie maar kon niet meer in de fylogenetische bomen verwerkt worden.

Verspreiding

Eerste geregistreerde vondst in FUNBEL voor Vlaanderen en volgens de Verspreidingsatlas Nederland slechts viermaal in Nederland gevonden.

Literatuur

Baral, H.-O. (2013). Key to species of *Hyalorbilia*.

Baral, H.-O. et al (2017). Generic names in the *Orbiliaceae*

(*Orbiliomycetes*) and recommendations on which names should be protected or suppressed. *Mycological Progress* 17, 1-2: 5-31.

www.verspreidingsatlas.nl/1137030

www.ascofrance.com

Foto 4: Sikkelvormige sporen

Superzeldzame aardster in het Rivierenhof:

Geastrum welwitschii

Niels Ryckeboer, Rens Hendrickx & Leo Jalink

In een serre van het Rivierenhof te Deurne (Antwerpen) werden 28 stuks van een bijzondere soort aardster gevonden. Na onderzoek bleek het te gaan om *Geastrum welwitschii*, een echt zeldzame soort die nog maar één keer eerder in Europa werd gevonden, maar dan wel 170 jaar geleden.

Op 28 oktober ontdekte domeinwachter Rens Hendrickx een groep aardsterren (foto 1) in een serre van het Rivierenhof.

Het ging om middelgrote aardsterren met 4 tot 8 slippy en een kort gesteeld bolletje. Verder was de mondopening gewimperd en waren er vaak rondom lichte plooitjes te zien. De openvouwende slippy (foto 2) kwamen centraal volledig los van de zwamvloklaag, maar aan de uiteinden van de slippy bleven ze vast hangen. De aardsterren ontwikkelden zich bovengronds en waren in nog gesloten toestand bijna bolrond, beige tot roodbruin van kleur.

Eerst werd er vanuit gegaan dat het om Tuinaardster ging. Toch bleven er een aantal zaken wringen, zoals het feit dat bij Tuinaardster (*G. smardae*) de zwamvloklaag meestal vergroeid blijft met de vlezige laag van de slippy, terwijl ze in Deurne bij alle geopende aardsterren op de uiteinden van de slippy na, helemaal losgekomen waren. Nog een afwijkend kenmerk was het feit dat Tuinaardster aan de overgang van het bolletje naar het steeltje vaak een duidelijke uitzakking (apofyse) heeft, terwijl de aardsterren uit Deurne geen duidelijke uitzakking vertoonden.

Het verlossende antwoord kwam van de Nederlandse aardsterrenspecialist Leo Jalink.

Foto 1: De vondst in het Rivierenhof: *Geastrum welwitschii* (R. Hendrickx)

Foto 2: Detail van de slippy (N. Ryckeboer)

Nadat hij enkele gedroogde exemplaren had onderzocht, kwam hij tot de slotsom dat het hier niet om de zeldzame Tuinaardster ging, maar om de nog zeldzame re soort *Geastrum welwitschii* Mont.

Geastrum welwitschii is in Europa alleen bekend van een vondst van Friedrich Welwitsch uit 1848 (in een bloempot uit de botanische tuin van Lissabon). Dit was tevens de eerste vondst van deze soort.

De aardsterren te Deurne staan in een pot tussen de wortels van een *Washingtonia filifera*, een palmsoort die groeit in halfwoestijnen in het zuidwesten van de Verenigde Staten. Dat de soort zowel in Lissabon als in Deurne in een bloempot gevonden werd, wijst erop dat de soort in Europa adventief is.

Ook in het zuiden van de Verenigde Staten, het oorspronkelijke verspreidingsgebied van de soort, is *G. welwitschii* een zeldzame soort. In hetzelfde gebied gaat een sterk gelijkende, even zeldzame soort door het leven onder de naam *G. radicans*. In het verleden is wel vaker verondersteld dat *G. radicans* en *G. welwitschii* dezelfde soort zijn. Hopelijk kan DNA-onderzoek hier in de toekomst uitsluitsel over geven.

De aardsterren in Deurne staan voor het tweede of derde opeenvolgende jaar in de pot. De *Washingtonia filifera* is sinds 2011 aanwezig in het Rivierenhof en werd sindsdien enkele malen verplant naar een grotere pot die werd aangevuld met potgrond. Deze plant kwam in de serre terecht na een schenking of ruil met de plantentuin in Meise. Als de aardsterren als zwamvlok tussen de wortels van de planten zijn meegekomen, zitten ze dus al behoorlijk wat jaren in de pot.

Aangezien *Geastrum welwitschii* nog niet werd gevonden in de Lage Landen, is de soort ook niet beschreven in het werk van Leo Jalink, "De aardsterren van Nederland en België"

Omdat er nog geen DNA-sequentie gekend was van *Geastrum welwitschii*, werden op 9 december 2018, twee verse gesloten exemplaren van de soort verzameld voor een DNA-staal. Die werden aan het Nederlandse Nationaal Onderzoekscentrum Naturalis overge-

maakt, waar men uiteraard zeer geïnteresseerd is in de soort. Deze vondst stelde ons in staat om de soort beter te bestuderen en te documenteren.

Een leuk jubileum voor de vondst van Friedrich Welwitsch, 170 jaar geleden!

Literatuur

Coker, W.C. & J.N. Couch (1928). The Gasteromycetes of the eastern United States and Canada. University of North Carolina Press.

Jalink, L.M. (1995). De aardsterren van Nederland en België. *Coolia* 38. Supplement.

Lloyd, C.G. (1906). Mycological Notes 2. Cincinnati.

Stanek, V.J. (1958). Geastraceae. In: A. Pilát (ed.). Flora CSR. Gasteromycetes. Praag.

Sunhede, S. (1989). Geastraceae. Synopsis fungorum 1. Oslo.

Verrassende vondsten kort toegelicht (6)

Elk jaar vinden we tijdens onze talrijke excursies een groot aantal nieuwe soorten voor Vlaanderen naast heel zeldzame soorten en soorten die al tientallen jaren uit onze lijsten verdwenen zijn. Deze verrassende vondsten komen zelden in beeld, soms voor een beperkt publiek op een bijzondere vondsten-avond of op de jaarlijkse mycologendag. In deze rubriek willen we deze soorten een gezicht geven via een korte beschrijving, een beknopte literatuuropgave en enkele foto's.

Ascobolus viridis – Bosspikkelschijfje

Robert De Ceuster - robert.de.ceuster@scarlet.be

Vind- en standplaats

Een voorjaarsexcursie, georganiseerd door ZWAM, in het Egenhovenbos te Heverlee op 7 april 2019, voldeed aan de verwachtingen voor enkele voorjaarssoorten zoals Gewone morielje, Grote aderbekerswam, Vroege franjehood en de roesten op Bosanemoon, Muskuskruid en Speenkruid. Toch bleven waarnemingen van een aantal gewone soorten zoals Anemonebekerzwam dit jaar uit; de soort was gewoon niet te vinden.

Een wat geïsoleerde toef bloeiend Speenkruid met Bosanemoon in de buurt zou toch Anemonenbekerzwam moeten herbergen. Zorgvuldig kijken leverde drie kleine olijfgroene ascomyceten op met een diameter van nauwelijks 3 tot 6 mm. Zou het dan toch kunnen gaan om ontluikende Anemonenbekerzwam? De kleine exemplaren werden meegenomen, maar een steel ontbrak, dus het leek toch iets anders. Op zich al opmerkelijk om dergelijke kleinoden van de kale bodem te plukken! (foto 1)

Een preparaatje onder de microscoop bracht direct duidelijkheid: geen Anemonenbekerzwam, want paarse sporen met zware richels kwamen in beeld en dat deed denken aan het genus *Ascobolus*.

Beschrijving

Macroscopie

Foto 1: *Ascobolus viridis* op kleiachtige, kale bodem (N. Van Vooren)

Apotheciën 3-6 mm, zittend op kale bodem en dus ongesteeld.

Met de loep kunnen donkere spikkeltjes in het olijfgroen hymenium worden onderscheiden. De rand van het apothecium is wat donkerbruin.

Microscopie

Sporen spoelvormig $28-33 (34) \times 11-12,5 \mu\text{m}$, eerst hyalien en glad, bij het rijpen paars en uiteindelijk min of meer bruin, versierd met $1-2 \mu\text{m}$ brede richels; $Q = 2,3-2,6-2,9$.

Asci cilindervormig, tot $250 \mu\text{m}$ lang, met 8 sporen (foto 2).

Parafysen cilindervormig, soms met verbrede top.

Determinatie

Ascobolus viridis Curr. is vrij snel microscopisch te determineren met de sleutel in Hansen & Knudsen (2000), door het voorkomen op naakte bodem, de zeer grote spoelvormige sporen (25-35 µm lang) en de duidelijke richels.

Verspreiding

De verspreidingskaart in FUNBEL vermeldt slechts één andere vindplaats voor Vlaanderen.

In de verspreidingsatlas van Nederland wordt de soort 5 maal vermeld en als uiterst zeldzaam (zzzz) aangeduid, met als substraat klei (humusarm) in loofbos. Ook in andere landen zoals Oostenrijk (7 meldingen) en Duitsland (23 meldingen) wordt de soort weinig gevonden. Ze komt typisch voor op kleigrond, met soms maar één of twee exemplaren.

Herbarium RDC/2019/001(BR)

Dankwoord

Bijzondere dank aan Nicolas Van Vooren om foto 1 te mogen publiceren.

Literatuur en digitale bronnen

Ellis, M.B. & Ellis, J.P. (1998). Microfungi on miscellaneous substrates. The Richmond Publishing Co. Ltd. Slough, England, p. 64.

Hansen, L. & Knudsen, H. (2000). Nordic Macromycetes (Ascomycetes) Vol. 1. Nordsvamp, Kopenhagen. p. 67-68.

Van Vooren, N. (2014). Cahiers de la FMBDS n° 3. Fédération mycologique et botanique Dauphiné-Savoie. p. 16-17.

<http://www.kvmv.be/index.php/paddenstoelen/soortenlijst/966>

<https://www.verspreidingsatlas.nl>

<http://www.austria.mykodata.net/>

<http://brd.pilzkartierung.de/>

Foto 2: *Ascobolus viridis*: ascus met sporen en parafysen (Robert De Ceuster)

Aseksuele vormen bij ascomyceten:

Goudgele zwameter

Bernard Declercq - bernard.declercq2@telenet.be

Wie tijdens de nazomer of herfst op stap gaat, heeft zeker al boleten waargenomen, die bedekt zijn met een opvallend geel poeder dat, bij aanraking, aan je vingers blijft kleven.

Goudgele zwameter of *Hypomyces chrysospermus* (fig. 1), zo heet dit gele goedje, is een zeer algemene soort in Vlaanderen en een parasiet op boleet-achtigen. De seksuele vorm van deze ascomycet, vruchtlichaampjes met in asci gevormde tweecellige sporen, wordt maar weinig waargenomen, maar de aseksuele vorm des te meer. Het substraat wordt helemaal overgroeid door de schimmel die eerst wittig is, maar al snel knalgeel wordt. Die opvallend gele verkleuring is afkomstig van gele, ronde, wrattige chlamyosporen (fig. 2) die zich naast de onopvallende, kleurloze conidiën vormen. De schimmel slaagt er in om de boleet in enkele dagen tijd 'op te peuzelen' zodat die in elkaar gaat zakken als een pudding.

Ascomyceten hebben heel wat strategieën om zich voort te planten en één enkele soort kan meerdere aseksuele vormen aannemen met diverse ongeslachtelijk gevormde sporen (conidia), die vooral op basis van hun vorm worden benoemd. We maken bv. onderscheid tussen conidia, microconidia en chlamyosporen (= chlamydoconidia), d.i. dikwandige, gepigmenteerde conidia. Goudgele zwameter is hier een goed voorbeeld van, want hij vormt conidia én chlamyosporen, die het gele poeder vormen en die dankzij hun wratten, blijven haken of kleven aan alles wat in de buurt komt.

De geslachtelijke sporen bij ascomyceten ontwikkelen zich vrij, weliswaar bijeengehouden in een ascus of zakje, terwijl de ongeslachtelijke conidia zich vormen vastzittend in of aan een draagstructuur die we conidiofoor noemen. Die conidiofoor draagt één of meerdere conidiogene cellen, die elk één of meerdere conidia vormen. De kenmerken van conidiofoor en conidiogene cel zijn heel belangrijk bij het determineren van een ongeslachtelijke ascomycetenvorm.

Voor hen die in het najaar paddenstoelenwandelingen gidsen, loont het dus zeker de moeite om bij zo'n Goudgele zwameter even stil te staan om iets meer over de complexe wereld van de zakjeszwammen te vertellen.

Fig. 1: *Hypomyces chrysospermus* - aseksuele vorm op boleet.
(Bron: NatureSpot)

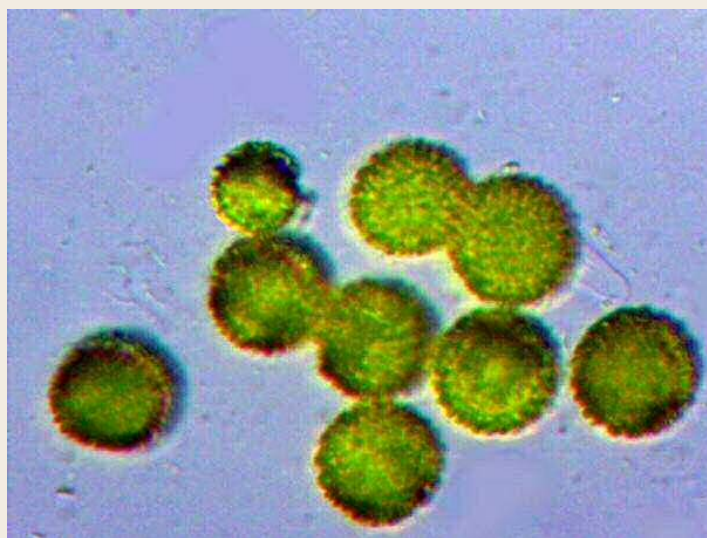

Fig. 2: *Hypomyces chrysospermus* - chlamyosporen.
(Foto: B. Declercq)

Nieuwtjes uit recente tijdschriften (12.2)

Wim en Roosmarijn Veraghtert-Steeman

wim.veraghtert@gmail.com - roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Der Tintling – 117

Portret 219 behandelt *Hypholoma elongatum*, een zeldzame zwavelkop die vaak tussen mossen te vinden is. R. Wald maakt een reportage over de lentepaddenstoelen in de Eifel, met prachtige foto's van soorten als morieljes, het fenomeen haarijs, *Pseudeolectania nigrella*, rode kelkzwammen, *Ciboria coryli*, *Verpa bohemica*, *Melanoleuca cognata*, *Gyromitra ancilis*, *Caloscypha fulgens*, *Sarcosphaera coronaria*... W. Peltz bespreekt de zeldzame *Phlebia centrifuga*, met prachtige illustraties van de verschillende verschijningen van deze zwam en de groeiplaats. Een artikel over *Arrhenia*-soorten werd geschreven door K. Montag en M. Wilhelm met illustraties van zeldzaamheden als *Arrhenia discorosea*, *Arrhenia auriscalpium*, *Arrhenia polycephala*.... Enkele interessante vondsten op de met mos begroeide stenen langs het Rijnkanaal werden gebundeld door M. Wilhelm: *Tulostoma brumale*, *Mycena pseudopicta*, *Omphalina rickenii*... Een imposant exemplaar van *Inonotus dryadeus* wordt ons getoond door T. Schmidt. De zwam groeit op een 200-jarige eik met een stamomtrek van 3,63 m waarop een Eikenweerschijnzwam groeit van 80 cm breed. Portret 220 behandelt *Hypoxylon howeanum*, die verwisseld kan worden met *H. fuscum* en *H. fragiforme*, maar beide dubbelgangers hebben grotere sporen.

Field mycology 20 (1)

G. Kibby behandelt twee bloedende mycena's: *M. crocata* en *M. haematopus*. Een paar interessante *Cortinarius*-soorten (*C. colossipes*, *C. lacustris*, *C. fulvaureus*, *C. cinereobrunneolus*...) zijn nieuw voor Groot-Brittannië en worden besproken door G. Kibby, A. Overall, M. Tortelli, T. Niskanen & K. Liimatainen. De verspreiding in Engeland van de Nieuw-Zeelandse, opvallende, rode, op de grond zittende, truffelachtige *Paurocotylis pila* wordt uit de doeken gedaan door C. Hobart. Twee sterk

gelijke *Entoloma*'s (*E. formosum* en *E. xantochromum*) worden naast elkaar gezet en besproken door M. Storey.

Svampe 79

J. H. Peterson behandelt de boletenexplosie in Denemarken; tussen 1989 en 2018 werden maar liefst 20 nieuwe soorten gevonden, wat het totaal op 73 brengt. Drie soorten (*Butyriboletus fuscoroseus*, *Rubroboletus rhodoxanthus* en *Imperator rhodopurpureus*) zijn vanuit het zuiden opgerukt naar Denemarken. T. Laessoe en D. Boertmann wijden een artikel aan de gevolgen van de droogte op de mycoflora in 2018. Voor bepaalde soorten op dood hout was het een goed jaar, bijvoorbeeld voor *Aurantiporus croceus*, *Picipes badius*, *Pluteus umbrosus*... Ook voor *Gyromitra infula* waren er meer meldingen dan andere jaren. Voor graslandpaddenstoelen zoals *Hygrocybe*-soorten was het een zeer mager jaar, uitgezonderd voor *H. spadicea*. T. Laessoe meldt twee nieuwe soorten voor Denemarken: *Pachyella violaceonigra*, *Pholiotina aeruginosa* en *Porostereum spadiceum*.

Rivista di Micologia 61.1

P. Franchi en M. Marchetti stellen twee nieuwe soorten voor uit het genus *Clavulina*, gevonden in Lombardije en Toscane: *C. alpina* en *C. etrusciae*. P. Voto beschrijft in een artikel over een inventarisatie in het Alexander Langer Park in Rovigo twee soorten uitgebreid (*Leucoagaricus viscidulus* en *Crepidotus autochtonus*) en vier interessante soorten komen kort aan bod: *Coprinopsis melanthina*, *Paxillus ammoniavirescens*, *Coprinellus ellisii* en *Ramaria stricta*. J. L. Siquier en J. C. Salom leveren een bijdrage aan de kennis van het genus *Conocybe* op de Balearen: 3 soorten zijn nieuw voor Spanje, 7 soorten zijn nieuw voor de Balearen en 2 soorten zijn nieuw voor Ibiza.

P. Picciola, E. Batistin, E. Campo, G. Moreno en J. R.

Carlavilla maakten een morfologische en ecologische beschrijving op van *Neopaxillus echinospermus*, een soort die recent werd beschreven uit Brazilië. Gebaseerd op een collectie uit Lombardije maakte A. Tentori een artikel met een tekening en tekeningen van de microscopie van *Pholiota tuberculosa*.

Rivista di Micologia 61.2

Een aantal interessante soorten uit Sardinië worden besproken door E. Campo: *Tricholoma cedretorum* var. *cedretorum*, *Cortinarius herculeus*, *Leratiomyces squamosus*, *Suillus lakei* en *Tremella aurantia*. M. Carbone, F. Boccardo en F. Dovana brengen een gedetailleerde morfologische en fylogenetische studie van *Otidea flavidobrunneola*. Een sleutel voor het genus *Hebeloma* werd op punt gesteld door L. La Chiusa. M. Della Mag-

giora en J. Nuytinck beschrijven twee collecties van melkzwammen uit Toscane, geïdentificeerd als *Lactifluus oedematopus* en *L. subvolemus*. G. Ambrosia en F. Aste brengen verslag uit van een nieuwe groeiplaats van *Xerocomus silwoodensis*. Een nieuwe soort moriële (*Morchella importuna*) werd waargenomen in Italië en wordt besproken door G. Sicoli, A. Biagio De Guiseppe en N. Guiseppe Passalacqua.

Bulletin de la Société Mycologique de France – 132 (1, 2)

G. Moyne en F. Valade brengen een sleutel voor operculate discomyceten. V. Lagardère en G. Eyssartier beschrijven en illustreren *Leucocoprinus griseofloccosus*, een nieuwe soort die vroeger verward werd met *Leucocoprinus cygneus*.

Nieuwe Nederlandse namen voor paddenstoelen 2019

Nathan Schoutteten¹, Jorinde Nuytinck² & Roosmarijn Steeman³

¹nathan.schoutteten@gmail.com

²jorinde.nuytinck@naturalis.nl

³roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Op 1 mei 2019 boog de Commissie Nederlandse Namen (CNN) zich over meer dan 200 Nederlandse namen voor zwammen die recent de eerste keer in Vlaanderen en/of Nederland waren gevonden. Verder werden enkele soorten behandeld die al langer uit onze streken bekend waren, maar nog niet over een Nederlandse naam beschikten. Om deze namen bekendheid te geven onder de leden van de KVMV en NMV worden deze gepubliceerd op de websites van beide verenigingen. De link naar deze lijst is de volgende: <http://kvmv.be/index.php/projecten/>

Indien iemand een opmerking heeft bij één of meerdere namen, dan kunnen deze doorgestuurd worden naar nathan.schoutteten@gmail.com tot en met 1 september 2019. Graag ontvangen we daarbij uw visie op de naamgeving, eventueel aangevuld met een alternatieve Nederlandse naam voor de zwam(men) in kwestie. Na deze datum worden de namen goedgekeurd en zullen ze in onze databank FUNBEL (<http://www.kvmv.be/index.php/paddenstoelen/soortenlijst/>) en in de Nederlandse databank (www.verspreidingatlas.nl) terecht komen.

Meer info over de samenstelling en werking van deze Vlaams-Nederlandse commissie en de regels die gehanteerd worden voor de naamgeving, kan gevonden worden in Kuyper et al. (2016).

Referenties

Kuyper, T. W., Nuytinck, J., van der Putte, A. & Steeman, R. (2016). Nederlandse namen van paddenstoelen. *Sporen* 9 (2): 1-10.

Inhoud

1	Editoriaal	<i>M. Verbeken</i>
2	Excursiekalender	
4	Educatieve bijeenkomsten	
5	Cartoon	<i>S. Persoons</i>
6	Fraaie spinnendoder in het Gravinnenbos	<i>K. Demeyere / S. Brusseleers</i>
10	<i>Hyalorbilia berberidis</i> - Zuurbeswasbekertje	<i>F. Bartholomeeussen</i>
13	Superzeldzame aardster in het Rivierenhof: <i>Gastrum welwitschii</i>	<i>N. Ryckeboer / R. Hendrickx / L. Jalink</i>
15	Verrassende vondsten kort toegelicht (6): <i>Ascobolus viridis</i> - Bosspikkelschijfje	<i>R. De Ceuster</i>
17	Aseksuele vormen bij ascomyceten: Goudgele zwameter	<i>B. Declercq</i>
18	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>
19	Nieuwe Nederlandse namen voor paddenstoelen 2019	<i>N. Schoutteten / J. Nuytinck / R. Steeman</i>

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Myriam de Haan

Leopoldstraat 20, bus 1.1, 2850 Boom - 03 888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be

Ondervoorzitter: Mieke Verbeken

Predikherenstraat 37, 8750 Wingene - 051 65 89 80 - mieke.verbeken@ugent.be

Penningmeester: Lieve Van Boeckel-Deceuninck

Alexander Franckstraat 235 - bus 3, 2530 Boechout - 03 455 01 27 - 0475 268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be

Secretaris: Dieter Slos

Weitingstraat 8, 9881 Aalter - 09 374 63 11 - dieterslos@gmail.com

Ledenadministratie: Robert De Ceuster

Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013 33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be

Overige bestuurders:

André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 0473 927 926 - andre.dekesel@plantentuinmeise.be

Georges Buelens, Grensstraat 56, 3271 Averbode - 0471 205 014 - georges.buelens@telenet.be

Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011 72 59 24 - driesen.tilkin@gmail.com

Richard Pawlowski, Naaldert 8, 3550 Heusden-Zolder - richard.pawlowski@scarlet.be

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485 68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com

Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496 97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: KVMV: www.kvmv.be

AMK, MYCOLYM, OVMW en ZWAM vindt u onder de rubriek "Afdelingen"

Verantwoordelijke bibliotheek:

Lucy de Nave, Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen - lucy.denave@gmail.com

FUNBEL

Secr.: Emile Vandeven, Kleinewinkellaan 53 bus 1, 1853 Strombeek-Bever, 02 267 74 18 - vandeven.emile@skynet.be

Lidmaatschap KVMV 2019: bedraagt 23 euro (inwonende gezinsleden zijn automatisch medelid), te storten op de rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB) van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, Universiteitsplein 1, 2610 Antwerpen. Voor leden buiten Europa bedraagt het lidmaatschap 30 euro. De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. *Sterbeekia* en de nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) zijn begrepen in het lidgeld.

Sporen

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Robert De Ceuster, Gut Tilkin, Lieve Deceuninck en Ruben De Lange

Eindredactie en lay-out: Danny Minnebo - 09 367 95 49 - minnebo.troch@pandora.be

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor volgend nummer moeten **vóór 1 augustus 2019** gemaild worden naar het redactielid van zijn afdeling:

AMK	> Lieve Deceuninck	- lieve.deceuninck@skynet.be
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@gmail.com
OVMW	> Ruben De Lange	- ruben.delange@ugent.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand, liefst als .jpg.

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X